

Замураєв С.І.,
студ. гр. ЕО-08м,
ДВНЗ «Національний гірничий університет».
Науковий керівник – Гресь Н.Л.,
к.п.н., доцент кафедри обліку і аудиту

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ, ОЦІНКИ ТА ОБЛІКУ ГУДВІЛУ

З появою на теренах вітчизняної економіки дедалі більшої кількості підприємств з іноземним капіталом та інвестиціями, все більш актуальною є проблема визначення та оцінки такої суперечливої та нової категорії для українських підприємств, як гудвіл, в умовах сучасних економічних реалій.

Гудвіл, як економічна категорія, сформувався та прийшов до нас із практики зарубіжних підприємств. Одна із перших згадок про гудвіл належить до середньовіччя – 15-16 століття. У ті часи гудвіл представляв собою особливі конкурентні переваги фірми, або навіть сприятливі обставини, які здатні вплинути на результати діяльності підприємств.

На сучасних українських підприємствах існують певні труднощі з визначенням та достовірною оцінкою гудвілу. Якщо ознайомитись зі звітністю переважної більшості великих підприємств України, ми можемо помітити, що вартість гудвілу таких підприємств не представлена та не відображена у бухгалтерській звітності такого підприємства. Тому виникає питання, чому українські фахівці в галузі економіки не проводять визначення та оцінку реальної вартості гудвілу та не враховують його при визначенні ринкової вартості підприємства.

Отож, в першу чергу пропоную розібратися, що саме являє собою гудвіл. Гудвіл – це специфічний капітал підприємства, що не може бути вимірний та оцінений у вартісному вираженні, наприклад, ділова репутація фірми, її місцезнаходження, кваліфікація її персоналу, ступінь визнання та популярності торгової марки, патенти, програмне забезпечення, а також зв'язки та маркетингові засоби і прийоми.

Гудвіл являє собою сукупність факторів, які забезпечують можливість отримання додаткових прибутків. Згідно ПСБО 19 «Об'єднання підприємств», гудвіл – це перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання.

Специфіка гудвілу полягає в тому, що він відображається у бухгалтерському обліку та виникає у балансі підприємства лише під час придбання, коли відбувається зміна власника, злиття та корпоратизація підприємства. Враховуючи особливості гудвілу, можна зробити висновок, що він виникає не внаслідок використання та отримання економічного ефекту від активів підприємства, а за рахунок підвищення ефективності менеджменту на підприємстві, впровадження новітніх технологій та ноу-хау, завдяки чому ділова репутація підприємства підвищується і це стимулює клієнтів обирати продукцію цієї фірми.

Для відображення вартості гудвілу необхідно, щоб існувала різниця між фактичною вартістю придбаних активів підприємства та їх оціночною або ринковою вартістю, за якою активи підприємства були оцінені перед продажем.

З цього можна зробити висновок, що у разі придбання підприємства як цілісного майнового комплексу, покупець погоджується заплатити суму, що значно перевищує реальну вартість активів підприємства за умови, що таке підприємство принесе додатковий стабільно високий прибуток у майбутньому.

Додатковий прибуток фірми слід розуміти як різницю між річним прибутком фірми та середнім розміром прибутку по галузі. Зокрема, покупець розраховує на наступні переваги, які може дати гудвіл, а саме:

- можливість оптимізації витрат та отримання більших прибутків від використання сучасних та прогресивних технологій;
- використання відомої торгової марки, що дасть конкурентні переваги при реалізації продукції на ринках збуту;
- отримання доходу за рахунок використання об'єднаних активів.

Існують різні підходи до оцінки вартості гудвілу. До них належать оцінка на основі ділової активності фірми, залишковий метод, метод вартості торгової марки, метод надлишкового доходу, коефіцієнт Тобіна, метод чистого прибутку, метод прямого розрахунку, оцінка вартості гудвілу за обсягом реалізації.

При продажі підприємства, його вартість, що визначається відповідною угодою, може бути більше за загальну вартість його активів. Ця різниця і представляє собою вартість гудвілу, яка в майбутньому має бути відображена на відповідних рахунках бухгалтерського обліку.

У плані рахунків у Класі 1 «Необоротні активи» для обліку гудвілу призначений особливий рахунок 19 «Гудвіл». Він має два субрахунки, 191 «Гудвіл при придбанні» та 193 «Гудвіл при приватизації (корпоратизації)», призначені для відображення окремої інформації про гудвіл, який виникає при придбанні та корпоратизації (приватизації) підприємства. За дебетом рахунку 19 відображається вартість гудвілу, що виникає при придбанні та приватизації (корпоратизації) іншого підприємства, за кредитом - збитки від зменшення корисності гудвілу і вартість списаного гудвілу. Аналітичний облік гудвілу ведеться за об'єктами придбання.

Згідно ПСБО 19, амортизація гудвілу не проводиться, натомість необхідно щорічно переоцінювати придбану компанію та визначати ступінь знецінення гудвілу. У податковому обліку гудвіл так само не амортизується. В такому випадку вартість гудвілу становить різницю між його первісною вартістю, яка була визначена на момент придбання компанії, та накопичених збитків від зменшення корисності.

У фінансовій звітності вартість гудвілу відображена у рядку 065 «Гудвіл» форми №1 «Баланс», однак сюди записується сума лише позитивного гудвілу. Гудвіл є особливим видом нематеріальних активів, а тому також відображається у примітках до річної фінансової звітності (форма 5) у Розділі I «Нематеріальні активи» у рядку 090.

Згідно ПСБО 28 «Зменшення корисності активів», якщо відбувається знецінення вартості гудвілу, проводиться зменшення його балансової вартості.

Необхідно особливо наголосити, що при відображенні гудвілу у бухгалтерському обліку слід розмежовувати поняття нематеріальних активів та гудвілу. Хоча гудвіл і має нематеріальну природу, проте неможна ототожнювати його, наприклад, з патентом чи авторським правом. Оскільки, на відміну від інших нематеріальних активів, гудвіл слід розглядати у нерозривному зв'язку з підприємством, на якому він виник.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. № 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03>
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів»: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>